

ПОНЯТТЯ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ, СТВОРЕНИХ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЗА ДОГОВОРОМ НА ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ АБО ДОСЛІДНО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ І ТЕХНОЛОГІЧНИХ РОБІТ

Юлія Осипова,
науковий співробітник
НДІ інтелектуальної власності НАПрН України
ID ORCID 0000-0003-3413-1263

У статті розглянуті питання, яким саме є зміст і результати науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт та які об'єкти права інтелектуальної власності можуть бути створені в результаті проведення цих робіт. Визначено поняття *об'єктів права інтелектуальної власності, що можуть бути створені за договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських і технологічних робіт у закладах вищої освіти України. Надано пропозиції щодо внесення змін до відповідних законодавчих актів України.*

Ключові слова: об'єкти права інтелектуальної власності; заклад вищої освіти; науково-дослідні роботи; дослідно-конструкторські роботи; технологічні роботи; договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських і технологічних робіт; об'єкти, створені у закладах вищої освіти України за договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських і технологічних робіт; ЗВО України; НДДКТР

Вступ. Наука є важливою складовою діяльності сучасних закладів вищої освіти (далі — ЗВО). Остання не лише щільно інтегрована в освітній процес, а й є повноцінним та окремим видом діяльності вищих навчальних закладів України. Саме тому викликає інтерес до питань правового регулювання відносин інтелектуальної власності на результати вказаної діяльності, зокрема тих, що складаються в рамках реалізації договорів на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських і технологічних робіт (далі — НДДКТР). На жаль, попри те що вказаний вид договору не раз ставав предметом досліджень нау-

ковців, специфіка правовідносин інтелектуальної власності на результати НДДКТР у рамках ЗВО залишилася малодослідженою. Зокрема, поодинокі згадки про вищі навчальні заклади як можливу сторону договорів на виконання НДДКТР можна знайти у роботах М. П. Рінга [1] та М. М. Великанової [2]. Питання визначення кола об'єктів права інтелектуальної власності (далі — ОПВ), що можуть бути створені за договором на виконання НДДКТР у ЗВО України; складу суб'єктів права інтелектуальної власності на такі об'єкти, а також змісту права інтелектуальної власності на зазначені ОПВ залишили-

ся поза увагою науковців, тож становлять теоретичний і практичний інтерес. Отже, **метою** цієї роботи є дослідження питання, які ж саме ОПІВ можна віднести до категорії таких, що створені у ЗВО України за договором на виконання НДДКТР.

Виклад основних положень. Перш ніж перейти до визначення поняття ОПІВ, створених у ЗВО України за договором на виконання НДДКТР, слід відповісти на питання, які саме ОПІВ можуть бути створені за договором на виконання НДДКТР, що своєю чергою детермінує необхідність визначитися із суттю та результатами науково-дослідних (далі — НДР), дослідно-конструкторських (далі — ДКР) і технологічних робіт (далі — ТР).

Основним нормативно-правовим актом, що регулює правові відносини стосовно договору на виконання НДДКТР, є Цивільний кодекс України (далі — ЦК України), зокрема його глава 62 [3]. На жаль, вказаний законодавчий акт не містить чітких відповідей про зміст і результати НДДКТР. Системний аналіз норм вказаної глави ЦК України [3] дає підстави говорити лише про те, що такий договір стосується трьох різних видів робіт — науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних і що їх суть полягає відповідно у проведенні наукових досліджень, розробленні зразка нового виробу та конструкторської документації на нього, розробленні нової технології.

Більше інформації можна отримати, звернувшись, зокрема, до норм законів України «Про наукову та науково-технічну діяльність» [4], «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [5], державних стандартів України, зокрема ДСТУ 3973-2000 [6] і ДСТУ 3974-2000 [7].

Аналіз вказаного вище матеріалу дає змогу зробити такі висновки щодо змісту НДР, ДКР і ТР, а також їх результатів.

Перш за все, НДДКТР є різновидом інтелектуальної творчої діяльності.

Однак, при цьому вказані види робіт не є ідентичними, різняться своєю метою, змістом і результатами, а також рівнем творчості. Так, НДР являють собою фундаментальні або прикладні наукові дослідження, спрямовані, у першому випадку, на одержання нових знань про закономірності організації та розвитку природи, суспільства, людини, їх взаємозв'язків; у другому — на одержання і використання нових знань для практичних цілей. При цьому, результатом фундаментальних НДР можуть бути гіпотези, теорії, нові методи пізнання, відкриття законів природи, невідомих раніше явищ і властивостей матерії, виявлення закономірностей розвитку суспільства тощо, які не орієнтовані на безпосереднє практичне використання у сфері економіки. Своєю чергою, результатом прикладних НДР можуть бути нові знання, призначені для створення нових або вдосконалення існуючих матеріалів, продуктів, пристроїв, методів, систем, технологій; конкретні пропозиції щодо виконання актуальних науково-технічних і суспільних завдань. Зазначені результати фундаментальних і прикладних наукових досліджень можуть бути втілені у таких носіях наукової інформації: у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідницьку роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акта, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову тощо.

Своєю чергою, ДКР і ТР, на відміну від НДР, є різновидом науково-технічної діяльності, мають суто прикладний характер і покликані втілювати нові знання, отримані в процесі фундаментальних і прикладних наукових досліджень, на практиці для вирішення технологічних, інженерних, економічних, соціальних і гуманітарних проблем. Результатом вказаних робіт можуть бути нові або істотно вдосконалені

ні матеріали, продукти, процеси, пристрої, технології, системи, нові або істотно вдосконалені послуги, введені в дію нові конструктивні чи технологічні рішення, завершені випробування, розробки, що впроваджені або можуть бути впроваджені в суспільну практику. Вказані результати можуть бути втілені у формі ескізного проекту, експериментального (дослідного) зразка або його діючої моделі, конструкторської або технологічної документації на науково-технічну продукцію, дослідного зразка, проекту нормативно-правового акта, нормативного документа або науково-методичних документів тощо.

З наведеного вище можна зробити висновок, що спільним для результатів НДДКТР є ідеальний (нематеріальний) характер їх результатів. Особливістю результатів НДДКТР є також те, що вони можуть бути одночасно втілені у різних носіях наукової інформації¹.

Окрім того, з огляду на наведений вище перелік результатів НДДКТР і форм їх втілення, а також урахувавши положення абз. 28 ст. 1 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» [4], абз. 6 ст. 1 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [5] та п. 5.1.5. Розділу 5 ДСТУ 3973-2000 [6], п. 5.1.4. Розділу 5 ДСТУ 3974-2000 [7], можна говорити про те, що результати розглядуваних робіт можуть підлягати правовій охороні з боку права інтелектуальної власності, тобто бути ОПІВ.

Аналіз норм ЦК України [3], законів України «Про наукову та науково-технічну діяльність» [4], «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [5], ДСТУ 3973-2000 [6], ДСТУ 3974-2000 [7] свідчить про те, що перелік конкретних ОПІВ, які можуть

бути результатом вказаних робіт, містять лише державні стандарти та Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [5]. Вони відносять до таких ОПІВ об'єкти авторського права, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, комерційну таємницю, ноу-хау, а також знаки для товарів і послуг. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» [4] оперує загальним терміном «об'єкти права інтелектуальної власності», що змушує нас звернутися до відповідних норм ЦК України та спеціального законодавства у сфері інтелектуальної власності.

Джерела наукової літератури до кола ОПІВ, які можуть бути отримані в результаті проведення НДДКТР, найчастіше відносять об'єкти авторського права та патентного права, а також наукові відкриття [8, 77–79; 1, 31, 96, 105; 9, 40–42; 10, 45, 55, 70–71; 11, 358]. Науковці висловлюють думку також про те, що може йтися про сорти рослин, породи тварин, комерційну таємницю та ноу-хау, топографії інтегральних мікросхем [8, 77; 1, 31, 105; 2, 5–7; 10, 65–68, 71; 11, 358]. Деякі вчені, як і згадані вище ДСТУ, до ОПІВ, що є результатом виконання НДДКТР, відносять торгові марки [1, 31]. Висловлюється думка, що результатом НДДКТР можуть бути також раціоналізаторські пропозиції [1, 105].

Однак, проведений вище аналіз дає змогу погодитися із вказаними твердженнями лише частково. Так, безумовно до ОПІВ, що можуть бути результатами НДДКТР, можна віднести: *об'єкти авторського права*²; об'єкти патентного права (винаходи, корисні моделі, промислові зразки), а також *наукові відкриття, сорти рослин, по-*

¹ Наприклад, технічне чи конструкторське рішення нового виробу техніки, що є результатом ДКР, може знайти своє втілення і у звіті про виконання ДКР, і у науковій статті чи доповіді, і у конструкторській та іншій технічній документації (кресленнях, ескізних проектах тощо), і у формі натурального зразка нового виробу техніки тощо.

² Зокрема, літературні письмові твори наукового, технічного характеру (наприклад, звіти про проведені роботи, монографії, брошури, коментарі, посібники, наукові статті, проекти нормативно-правових актів, рекомендацій тощо); усні твори (наприклад, наукові доповіді); комп'ютерні програми; креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності; складені твори (наприклад, збірники наукових праць, збірники нормативно-правових актів, енциклопедії, онтології тощо).

породи тварин; компонування напівпровідникових виробів і комерційну таємницю. До результатів НДДКТР можна віднести також об'єкти суміжних прав: фонограми та відеограми. Так, наприклад, у процесі дослідження поведінки тварин можуть бути створені фонограми, що містять запис звуків, які видають тварини під час тих чи інших життєвих ситуацій. Своєю чергою, проведення різноманітних дослідів, їх хід та результати можуть бути зафіксовані за допомогою відеокамери, тобто можна говорити про створення відеограми. У ході розроблення, наприклад, нових смартфонів може бути створено відповідне програмне забезпечення, інтерфейс якого містить *твори образотворчого мистецтва* (дизайн інтерфейсу, його зовнішній вигляд), *музичні твори* (різноманітні звукові доріжки, що супроводжують, наприклад, включення та виключення телефону тощо). Може йтися також про *виконання*. Наприклад, відомі випадки, коли обов'язковою умовою договору на виконання НДДКТР є оформлення результатів проведених робіт у вигляді серії доповідей, які протягом певного періоду мають бути доведені до відома широкого загалу. Тож правомірно говорити не лише про виникнення, зокрема, усного твору, а й про його виконання. Можливою є ситуація, коли на вимогу замовника результати НДДКТР будуть оформлені у вигляді навчального відеокурсу, наприклад, для дистанційного навчання — тут може йтися про фонограми, відеограми, виконання тощо.

Окрім того, як справедливо зазначають науковці, урахувавши реєстраційний порядок виникнення (набуття) права інтелектуальної власності на такі ОПВ як винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин,

породи тварин, компонування напівпровідникових виробів, у разі створення в процесі НДДКТР вказаних об'єктів, останні стануть ОПВ лише після отримання відповідного охоронного документа [8, 77–79; 9, 40–42], тобто до цього моменту «вони будуть лише певними продуктами, процесами, результатами художнього конструювання та іншими науковими розробками, конструкторськими чи технологічними рішеннями» [9, 41; 12, 11]. На думку вчених, предметом договору на виконання НДДКТР не може бути «створення, наприклад, конкретного винаходу, корисної моделі як таких» [9, 41]. «Наукові результати, що можуть бути отримані в результаті НДР та ДКТР, можуть стати винаходами, корисними моделями³ тощо. Але передбачити створення конкретного об'єкта на дату підписання таких договорів, а також усі суттєві ознаки, що будуть притаманні таким об'єктам, практично неможливо» [9, 41]. Водночас, на думку науковців, «результатом НДДКТР все ж таки можуть бути об'єкти інтелектуальної власності, права на які набуваються у зв'язку з їх державною реєстрацією (винаходи, корисні моделі, промислові зразки тощо).

Але для цього договори на виконання НДДКТР мають містити такі етапи виконання робіт як виявлення у одержаних результатах НДДКТР охороноздатних рішень та здійснення заходів щодо одержання на ці об'єкти охоронних документів» [9, 41].

Щодо можливості визнання результатів НДДКТР *комерційною таємницею*, то, як слушно зауважує С. Е. Рябова, урахувавши, що результати НДДКТР становлять комерційний інтерес як самі по собі, та і у зв'язку з їх невідомістю третім особам, а також є новими, що виключає можливість їх отри-

³ Слід зауважити, що Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [13] не ставить можливість використання терміну «винахід/корисна модель» до результату інтелектуальної діяльності людини у будь-якій сфері технології у залежність від наявності відповідного охоронного документа, тож у результаті НДДКТР може бути створено саме винахід, корисну модель, проте до моменту реєстрації вони не будуть ОПВ. Теж саме можна говорити й щодо промислових зразків, сортів рослин, порід тварин і компонування напівпровідникового виробу.

мання з журналів, інших відкритих даних тощо, а також урахуваючи положення законодавства про обов'язок сторін договору на виконання НДДКТР забезпечити, зокрема, конфіденційність одержаних у ході робіт результатів, можна дійти висновку, що результати НДДКТР можуть являти собою вказаний ОПІВ [10, 65–67]. Окрім того, результати НДДКТР одночасно можуть являти собою різні види ОПІВ, зокрема, бути об'єктом авторського права, потенційним об'єктом промислової власності та комерційною таємницею, про що слушно зауважують деякі науковці [10, 70]. При цьому, слушною є думка про те, що у разі отримання, зокрема, технічним чи конструкторським рішенням правової охорони з боку патентного права, вказаний об'єкт перестає бути комерційною таємницею [10, 71].

На наш погляд, торгові марки та інші засоби індивідуалізації не можна відносити до результатів НДДКТР, оскільки вони не є результатом наукової (науково-технічної) творчості, не є по суті новим знанням (науковим чи науково-технічним (прикладним) результатом). Зрозуміло, що в процесі виведення зразків нової техніки на ринок для їх індивідуалізації може бути розроблено торгову марку або створено юридичну особу, яка буде виробляти чи реалізовувати вказані вироби, і їй, можливо, знадобиться комерційне (фірмове) найменування, однак, вказані ОПІВ є результатом зовсім іншої, ніж науково-дослідна, конструкторська чи технологічна, діяльності.

Розглядаючи раціоналізаторську пропозицію як результат НДДКТР, зауважимо, що хоча вона й може являти собою технологічне (технічне) або організаційне рішення і діяльність з її створення, безумовно, може мати науковий (науково-технічний) характер, проте оскільки раціоналізаторська пропозиція є ініціативною розробкою, тобто не може

бути предметом замовлення, робимо висновок, що остання не може бути створена за договором на виконання НДДКТР. Вказану можливість виключає і склад суб'єктів права інтелектуальної власності на такий об'єкт, зокрема, її не може створити юридична особа. Тож навіть у разі виникнення певного технологічного (технічного) рішення рівня раціоналізаторської пропозиції під час проведення НДДКТР у працівників юридичної особи, що є виконавцем за договором на НДДКТР, правовідносини інтелектуальної власності щодо вказаного рішення будуть виведені з площини правовідносин юридична особа-виконавець НДДКТР і замовник. Окрім того, вести мову про раціоналізаторську пропозицію як ОПІВ можна лише з моменту визнання останньої у такій якості юридичною особою, якій вона подана. Отже, технологічне (технічне) або організаційне рішення рівня раціоналізаторської пропозиції хоча й може бути результатом наукової (науково-технічної) діяльності⁴, однак говорити про те, що останнє може бути раціоналізаторською пропозицією, створеною за договором на виконання НДДКТР, є некоректним.

Дискусія та обговорення. На основі проведеного вище аналізу пропонуємо внести такі зміни до норм чинного законодавства України.

По-перше, уточнити норми Глави 62 ЦК України [3] положенням про те, що договір на виконання НДДКТР стосується трьох різних видів робіт і може охоплювати як весь цикл фундаментальних і прикладних наукових (науково-технічних) досліджень, так і їх окремі етапи. Тобто на практиці можна укладати окремо договір на виконання НДР, договір на виконання ДКР чи ТР. З огляду на зазначене та враховуючи бажання законодавця уникнути надмірної деталізації положень ЦК України як основного кодифікованого законодав-

⁴ Мовою ДСТУ 3973-2000 [6], 3974-2000 [7] бути ініціативною НДДКТР, тобто проведеною за ініціативою виконавця, без укладання відповідного договору із замовником.

чого акта у сфері цивільних відносин, пропонуємо викласти у тексті Глави 62 ЦК України [3] назву договору про виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських і технологічних робіт у такій редакції: «Договір про виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських *та/або* технологічних робіт». Окрім того, абзац 2 ч. 1 ст. 892 ЦК України [3] після слів «та виготовлення зразків» доповнити комою і словосполученням «, нових технологій» та продовжити речення за текстом.

По-друге, привести термінологічний апарат ДСТУ 3973-2000 [6] у відповідність до положень ст. 1 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» [4], зокрема узгодити визначення науково-технічної продукції, фундаментальних і прикладних наукових досліджень. Доцільно переглянути статус пошукових наукових досліджень як окремого різновиду (типу) наукової діяльності, оскільки це іде в розріз із положеннями абзаців 15, 30, 33 ст. 1 вказаного закону.

По-третє, вилучити з абзацу 2 п. 5.1.4. ДСТУ 3974-2000 [7] і абзацу 2 п. 5.1.5. ДСТУ 3973-2000 [6] положення про те, що результатом НДДКТР можуть бути знаки на товари і послуги.

По-четверте, вилучити з абзацу 3 п. 5.1.4. ДСТУ 3974-2000 [7] і абзацу 3 п. 5.1.5. ДСТУ 3973-2000 [6] слова «на які одержані свідоцтва про реєстрацію» в контексті об'єктів авторського права, що передаються у якості результатів НДДКТР, оскільки вказана реєстрація не є обов'язковою і обмеження кола зазначених об'єктів авторського права лише тими з них, що отримали державну реєстрацію, є, на нашу думку, недоцільним.

По-п'яте, недоречною є також наявність серед переліку результатів науково-технічних (експериментальних) розробок об'єктів права інтелектуальної власності [4, абз. 28 ст.1], проте відсутність їх серед переліку результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, а також наукової (науково-

технічної) роботи [4, абз. 22, 27, 30, 33 ст. 1]. Окрім того, вказівка взагалі про ОПІВ є некоректною, оскільки, як видно з проведеного вище дослідження, далеко не всі ОПІВ можуть входити до складу результатів НДДКТР. Отже, на нашу думку, доцільно або взагалі прибрати згадку про ОПІВ із тексту абз. 28 ст. 1 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» [4] (що було б найкращим варіантом, особливо з урахування реєстраційного порядку набуття прав на частину ОПІВ), або уточнити, які саме ОПІВ можуть бути створені в результаті проведення науково-технічних (експериментальних) розробок, а також додати відповідні переліки ОПІВ до тих абзаців, у яких ідеться про фундаментальні, прикладні наукові дослідження, наукову (науково-технічну) роботу та їх результати.

Отже, можемо зробити такі **висновки** щодо кола ОПІВ, створених у ЗВО за договорами на виконання НДДКТР.

До вказаної категорії ОПІВ слід віднести ті з них, що створені (виникли до життя) у результаті проведення НДДКТР за договором на виконання зазначених робіт, однією зі сторін якого є ЗВО України. До числа ОПІВ, створених у ході виконання таких робіт, можна віднести перш за все *об'єкти авторського права, наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, компонування напівпровідникових виробів, сорти рослин і породи тварин*. Окрім того, може йтися і про *виконання, фонограми, відеограми та комерційну таємницю*. При цьому, результатом НДДКТР не можуть бути такі ОПІВ як торгові марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування та географічні зазначення. З огляду на ініціативний порядок створення до ОПІВ, що можуть бути створені за договором на виконання НДДКТР, не можна віднести і раціоналізаторську пропозицію. Щодо такого об'єкта суміжних прав як передача (програма) організації мовлення, то в останній хоча й можуть знайти своє

втілення результати НДДКТР (нове знання), проте оскільки вказаний об'єкт суміжних прав виникає до життя лише з моменту його здійснення організацією мовлення, можна дійти висновку, що передача (програма) органі-

зації мовлення як така не може бути безпосереднім результатом НДДКТР, а отже, вказаний ОПВ не можна віднести до ОПВ, створених за договором на виконання НДДКТР. ●

Список використаних джерел / List of references

1. Великанова М. М. Договори на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2008. 206 л.
  2. Ринг М. П. Договори на научно-исследовательские и конструкторские работы. Москва : Юридическая литература, 1967. 198 с.
  3. Цивільний Кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Дата оновлення 13.02.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
  4. Про наукову та науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. Дата оновлення 16.07.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
  5. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 03.03.1999 № 464-XIV. Дата оновлення 03.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/464-14>.
  6. ДСТУ 3973-2000 «Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання науково-дослідних робіт» Загальні положення», затверджено наказом Держстандарту України від 27 листопада 2000 р. № 677. URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/standarts/DSTU_3973-2000.pdf.
  7. ДСТУ 3974-2000 «Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання дослідно-конструкторських робіт. Загальні положення», затверджено наказом Держстандарту України від 27 листопада 2000 р. № 677. URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/standarts/DSTU_3974-2000.pdf.
  8. Звіт про науково-дослідну роботу по темі : «Дослідження питань інтелектуальної власності в договорах про науково-технічне співробітництво та договорах на виконання науково-дослідних робіт». Київ : Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України, 2012. С. 252.
  9. Тверезенко О., Міндрул А. Загальні засади договірних відносин у сфері наукової та науково-технічної діяльності за законодавством України. Теорія і практика інтелектуальної власності. № 1. 2009. С. 33–45.
  10. Рябова С. Э. Гражданско-правовое регулирование отношений, возникающих при осуществлении научно-исследовательской, конструкторской и технологической деятельности : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Екатеринбург, 2004. 180 с.
  11. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України : [В 4 т.] / Я. А. Григорович та ін. Т. 3 : Договірні зобов'язання. Недоговірні зобов'язання. Спадкове право. Київ : А.С.К., 2006. 927 с.
  12. Міндрул А. В. Проблеми відображення питань інтелектуальної власності в договорах на виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських і технологічних робіт. Актуальні аспекти договірних відносин у сфері інтелектуальної власності : збірник матеріалів науково-практичного семінару. Київ : НДІ ІВ НАПрНУ, Лазурит-Поліграф, 2010. С. 7–19.
  13. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 № 3687-XII. Дата оновлення 05.12.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.
-
1. Velykanova M. M. Dohovory na vykonannya naukovo-doslidnykh abo doslidno-konstruktorskykh ta tekhnolohichnykh robit: dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.03. Kyiv, 2008. 206 l.

2. Rynh M. P. *Dohovory na nauchno-ysledovatelskyye y konstruktorskiye roboty*. Moskva : Yurydycheskaia lyteratura, 1967. 198 s.
3. *Tsyvilnyi Kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV*. Data onovlennia 13.02.2020 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. *Pro naukovu ta naukovo-tekhnicynu diialnist : Zakon Ukrainy vid 26.11.2015 № 848-VIII*. Data onovlennia 16.07.2019 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
5. *Pro derzhavne rehuliuivannia diialnosti u sferi transferu tekhnologii : Zakon Ukrainy vid 03.03.1999 № 464-XIV*. Data onovlennia 03.02.2019 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/464-14>.
6. DSTU 3973-2000 «Systema rozroblennia ta postavlennia produktsii na vyrobnytstvo. Pravyly vykonannia naukovo-doslidnykh robot» *Zahalni polozhennia*», zatverdzheno nakazom Derzhstandartu Ukrainy vid 27 lystopada 2000 r. № 677. URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/standarts/DSTU_3973-2000.pdf.
7. DSTU 3974-2000 «Systema rozroblennia ta postavlennia produktsii na vyrobnytstvo. Pravyly vykonannia doslidno-konstruktorskykh robot. Zahalni polozhennia», zatverdzheno nakazom Derzhstandartu Ukrainy vid 27 lystopada 2000 r. № 677. URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/standarts/DSTU_3974-2000.pdf.
8. *Zvit pro naukovo-doslidnu robotu po temi : «Doslidzhennia pytan intelektualnoi vlasnosti v dohovorakh pro naukovo-tekhniczne spivrobotnytstvo ta dohovorakh na vykonannia naukovo-doslidnykh robot»*. Kyiv : Naukovo-doslidnyi instytut intelektualnoi vlasnosti Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy, 2012. S. 252.
9. Tverezenko O., Mindrul A. *Zahalni zasady dohovirnykh vidnosyn u sferi naukovoi ta naukovo-tekhnicnoi diialnosti za zakonodavstvom Ukrainy. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. № 1. 2009. S. 33–45.
10. Riabova S. Э. *Hrazhdansko-pravovoe rehulyrovanye otnoshenyi, voznykaiushchykh pry osushchestvlenyy naučno-ysledovatelskoi, konstruktorskoi y tekhnologicheskoi deiatelnosti : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.03*. Ekaterynburh, 2004. 180 s.
11. *Naukovo-praktychnyi komentar do tsyvilnoho zakonodavstva Ukrainy : [V 4 t.] / Ya. A. Hryhorovych ta in. T. 3 : Dohovirni zoboviazannia. Nedohovirni zoboviazannia. Spadkove pravo*. Kyiv : A.S.K., 2006. 927 s.
12. Mindrul A. V. *Problemy vidobrazhennia pytan intelektualnoi vlasnosti v dohovorakh na vykonannia naukovo-doslidnykh ta doslidno-konstruktorskykh i tekhnologichnykh robot. Aktualni aspekty dohovirnykh vidnosyn u sferi intelektualnoi vlasnosti : zbirnyk materialiv naukovo-praktychnoho seminaru*. Kyiv : NDI IV NAPrNU, Lazuryt-Polihraf, 2010. S. 7–19.
13. *Pro okhoronu prav na vynakhody i korysni modeli : Zakon Ukrainy vid 15.12.1993 № 3687-XII*. Data onovlennia 05.12.2012 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

Надійшла до редакції 14.04.2020 року

Осипова Ю. Понятие объектов права интеллектуальной собственности, созданных в учреждениях высшего образования Украины по договорам на выполнение научно-исследовательских или опытно-конструкторских и технологических работ. Рассмотрены вопросы содержания и результатов научно-исследовательских, опытно-конструкторских и технологических работ, а также определен круг объектов права интеллектуальной собственности, которые могут быть созданы в результате выполнения таких работ. Дано определение понятия объектов права интеллектуальной собственности, созданных по договору на выполнение указанных выше работ в высших учебных заведениях Украины. Внесены предложения по усовершенствованию законодательства Украины.

Ключевые слова: объекты права интеллектуальной собственности; учреждения высшего образования; научно-исследовательские работы; опытно-конструкторские работы; технологические работы; договор на выполнение научно-исследовательских или опытно-конструкторских и технологических работ; объекты, создан-

ные в учреждениях высшего образования Украины по договору на выполнение научно-исследовательских или опытно-конструкторских и технологических работ; ВУЗ; НИОКР; НИР

Osyrova I. The notion of intellectual property rights objects, created on the basis of research agreements in higher educational institutions of Ukraine. The article deals with the issue of determining the notion of intellectual property rights objects created on the basis of research agreements in higher educational institutions of Ukraine. To achieve the goal of research, the author provides answers, in particular, to the following questions: 1) what the subject-matter of basic and applied research, research and technological development (RTD) is; 2) what the results of these researches are and what possible forms of objectification of these results can be; and 3) what type of intellectual property rights objects can be created as a result of these researches.

To solve those questions, the author has analyzed, in particular, such notions as: subject of the research agreement (Chapter 62 of the Civil Code of Ukraine); fundamental and applied scientific research; scientific (scientific-technical) work; scientific result; scientific and technical (applied) result; technology and object of technology. Based on this analysis, there have been determined the aims and subject-matters of the above-mentioned researches, their results and implementation of those results. Whereupon, the list of intellectual property rights objects, created on the basis research agreements, has been determined.

Based on the obtained results, the author draws a conclusion about the types of intellectual property rights objects, created on the basis of research agreements in higher educational institutions of Ukraine. In particular, this category of objects should include intellectual property rights objects, created as a result of carrying out basic and applied researches, research and technological development (RTD) on the basis of research agreements, one of the parties to which is a higher educational institution of Ukraine. In addition, the list of this category of intellectual property rights objects should include: copyright, scientific discoveries, inventions, utility models, industrial designs, layout designs (topographies) of integrated circuits, plant varieties and animal breeds, phonograms, videograms, performances and trade secret. However, trademarks, trade names, geographical indications, innovative proposals and broadcasts cannot result directly from basic and applied researches, research and technological development, so they are not included in the list of intellectual property rights objects, created on the basis of research agreements in higher educational institutions of Ukraine.

Also, suggestions to improve the legislation of Ukraine have been made.

Keywords: intellectual property rights; higher education institutions; research agreements; research projects; research collaboration; intellectual property rights objects, created on the basis of research agreements in higher educational institutions of Ukraine; basic (pure research / fundamental) research; research and development (R&D, R+D, or R'n'D); research and technological development (RTD); intellectual property rights of higher educational institutions